

i.sz.: 947/ 2012.

Megbízó: Budaörs Város Önkormányzat

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY

*a Budaörsi Könyvtár- és Információs Szolgálati üzletágra vonatkozó szakértői,
pénzügyi és számviteli felülvizsgálatról*

Készítette: **Hirsch László**
közgazda

Dr. Szebellédi István
iparügyi adó-, járulék- és könyvszakértő
kamarai tag, könyvvizsgáló

Dr. Boross Árpád
ügyvéd

Készült: 4 példányban
3 példány megbízói
1 példány szakértői irattár

2012. december 10.

TARTALOMJEGYZÉK

I. A MEGBÍZÁS

II. SZAKÉRTŐI FELADAT

III. SZAKÉRTŐI MUNKAMÓDSZER

IV. SZAKÉRTŐI MEGÁLLAPÍTÁSOK

V. ÖSSZEFOGLALÁS

I. A MEGBÍZÁS

A Budaörs Város Önkormányzata (2040 Budaörs, Szabadság út 134.) képviselőtestületében Wittinghoff Tamás polgármester és a CCA Adó és Pénzügyi Tanácsadó, Menedzser Zrt. (1148 Budapest, Fogarasi út 58.) képviselőtestületében Hirsch László elnök-vezérigazgató között létrejött megrendelés alapján a Budaörsi távhőszolgáltatási üzletágra vonatkozó szakmai, pénzügyi, számviteli átvilágítási dokumentáció elkészítését vállaltuk, a megrendelésben szereplő kiemelt szempontok szerint.

A szakértői véleményt a pénzügyi és számviteli feladatokban Hirsch László közigazda, Dr. Szébellédi István igazságügyi adó-, járulék- és könyvszakértő, kamarai tag könyvvizsgáló, a szakmai kérdésekben Dr. Boross Árpád ügyvéd, vezetők irányításával működő szakértői munkacsoport készítette el. A feladat ellátásában szakértői asszisztensként az alábbi munkatársak bevonására került sor:

Kis-Juhász Tildikó
okleveles könyvvizsgáló

Klinger Zoltán
okleveles könyvvizsgáló

Luda Erika
kamarai tag könyvvizsgáló

II. A SZAKÉRTŐI FELADAT

A szakértőknek a megbízási szerződés alapján a következő szempontok szerint kell elvégezni a vizsgálatot:

A Budaörsi távhőszolgáltatási üzletágra vonatkozó szakmai, pénzügyi, számviteli átvilágítási dokumentáció elkészítése kiemelten az alábbi szempontokra:

- ✓ *gazdaságos működés*
- ✓ *szabályozottság*
- ✓ *költségek csökkentésének lehetőségei*

Budaörs Város területén a távhőszolgáltatási tevékenységet az Önkormányzat 100 %-os tulajdonában álló BTG Budaörsi Településgazdálkodási Korlátolt Felelősségű Társaság (továbbiakban: Társaság) látja el.

Ennek megfelelően a szakértők a vizsgálatot a Társaságnál rendelkezésre álló nyilvántartások, dokumentumok alapján végezték el.

III. SZAKÉRTŐI MUNKAMÓDSZER

A Társaság a szakértő rendelkezésére bocsátotta a vizsgált időszak (2009., 2010., 2011. évek és 2012. I. félévi) beszámolóit és az azokat alátámasztó analitikákon, bizonylatokon túl azon további dokumentumokat (pl. szabályzatok, szerződések, önkormányzati határozatok, stb.), amelyek hatással lehetnek a vizsgált időszak gazdálkodását jellemző adatok megbízhatósága és valós tartalmának megítélése szempontjából.

A szakértők a Társaság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok és információk felhasználásával tették meg megállapításaikat.

A szakértők az alábbi jogszabályok hatályos rendelkezéseit alkalmazták a szakértői vélemény elkészítése során:

- 2000. évi C. törvény a számvitelről (Számv. tv.),
- 2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról (Áfa tv.),
- 2005. évi XVIII. törvény a távhőszolgáltatásról,
- 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelet a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról,
- 50/2011. (IX. 30.) NFM rendelet a távhőszolgáltatónak értékesített távhő árának, valamint a lakossági felhasználónak és a külön kezelt intézménynak nyújtott távhőszolgáltatás díjának megállapításáról,
- 51/2011. (IX. 30.) NFM rendelet a távhőszolgáltatási támogatásról,
- 83/2011. (XII. 29.) NFM rendelet a villamos energia és a földgáz egyetemes szolgáltatás, valamint a távhő árának meghatározásával, a vízügyi igazgatás átalakításával és az energiasztisztikai feladatok ellátásával összefüggő egyes energetikai tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról,

- 59/2012. (X.31.) NFM rendelet a távhőszolgáltatónak értékesített távhő árának, valamint a lakossági felhasználónak és a külön kezelt intézménynek nyújtott távhőszolgáltatás díjának megállapításáról szóló 50/2011. (IX.30.) NFM rendelet és a távhőszolgáltatási támogatásról szóló 51/2011. (IX.30.) NFM rendelet módosításáról,
- Budaörs Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a távhőszolgáltatás legmagasabb hatósági díjáról és a díjalkalmazás feltételeiről szóló többször módosított 3/2005 (I.26.) rendelete,
- Budaörs Város Önkormányzatának Képviselő-testülete távhőszolgáltatásról szóló többször módosított 2/2005 (I.26.) rendelete.

IV. SZAKÉRTŐI MEGÁLLAPÍTÁSOK

1. A Társaság rövid bemutatása

Az Alapító (Budaörs Város Önkormányzata) 1991. évben hozta létre a Budaörsi Településgazdálkodási Kft-t, azzal a céllal, hogy budaörsi polgárok számára közszolgáltatási feladatokat nyújtson.

A Társaságot a cégbíróság 1991. november 11-én jegyezte be a cégjegyzékbe.

A Társaság 100%-os tulajdonosa Budaörs Város Önkormányzata.

A Társaság székhelye 2040 Budaörs, Dózsa György út 21., telephelyei:
2040 Budaörs, Lévai u. 37.,
2040 Budaörs, Hársfa u. 4099/2.,
2040 Budaörs, Kossuth L. u. 9.

Az alapításkori 1.000.000 eFt jegyzett tőkét készpénzben Budaörs Város Önkormányzata bocsájtotta a Társaság rendelkezésére. A Társaság jelenlegi jegyzett tőkéje a cégbírószági adatok, valamint az Alapító Okirat szerint 2.022.220 eFt, amely többszöri tőkeemelés és tőkeleszállítás (készpénz és apport) következtében alakult ki.

Megjegyezzük, hogy a Társaság könyveiben szereplő jegyzett tőke (242.220 eFt) összege jelentősen eltér az Alapító Okiratban foglalt és a cégbíróság által nyilvántartott adatoktól, mivel a 2012. évi tőkeemelés apport tárgyának földhivatali bejegyzése nem történt meg az Önkormányzati vagyon forgalomképességének megítélése miatt.

A Társaság TEÁOR szerinti főtevékenysége:

- 3530*08 Gőzellátás, légkondicionálás

A közszolgáltatás keretén belül a Társaság alapvetően lakossági és közületi hulladék szállítással- és gazdálkodással, melegvíz-és távhőszolgáltatással, park- és közterület- fenntartással foglalkozik.

Tevékenységi köre az évek során fokozatosan bővült, az ingatlankezelés és létesítménygazdálkodás terén is jelentős szerepet tölt be Budaörsön, valamint 2010 májusa óta a Társaság feladatai közé tartozik a Budaörs Városi Uszoda Sportcsarnok és Strand üzemeltetése. Ezen kívül valamennyi, Budaörsön található közterületi és intézményi játszótér fenntartását a Társaság látja el, szervezi az utak kátyúzását és a nyári szezon repülőgépes szennyoggyerítését is.

A Társaság az Alapító okirat szerinti közszolgáltatási feladatait a tulajdonos önkormányzattal, az önkormányzat tulajdonosi feladatkörébe tartozó, a település közszükségleti feladatainak ellátására kötött közszolgáltatási szerződésben foglaltak szerint látja el.

A Társaság által ellátott közfeladatok finanszírozása részben az önkormányzattal kötött közszolgáltatási szerződésben foglaltak szerint az önkormányzat által, részben pedig az általa beszedett lakossági díjbevételekből történik. A díjbevételeket az Önkormányzat Képviselő-testülete évente önkormányzati rendeletben állapítja meg számára.

A rendeletben meghatározott díjnak fedezetet kell biztosítani a Társaság (mint szolgáltató) költségeire, ráfordításaira, valamint a működéshez szükséges nyereségre.

Ezen kívül az Önkormányzat egyes meghatározott költségek ellentételezésére – mint pl. a sportcentrum üzemeltetésével kapcsolatos működési költségekhez való hozzájárulás, illetve az egyes eszközök felújításához - támogatásokat nyújt a Társaság részére.

2. A Társaság működésének szabályozottsága, különös tekintettel a távhőszolgáltatási üzletágra

A pénzügyi és számviteli szabályozottság vizsgálatának elsődleges célja a Számviteli Törvényben rögzített számviteli alapelvek, valamint a gazdálkodó adottságainak és gazdálkodási körülményeinek figyelembevételével a kötelezően elkészítendő szabályzatok és annak gyakorlati alkalmazásának ellenőrzése.

A szakértők által lefolytatott helyszíni vizsgálat során áttekintésre kerültek az átadott, a Számviteli Törvény 14.§ (5) bekezdése alapján kötelezően előírt alábbi szabályzatok:

- Számviteli politika,
- Leltározási szabályzat,
- Az eszközök és források értékelési szabályzata,
- Pénzkezelési szabályzat,
- Selejtezési szabályzat,
- Önköltségszámítási szabályzat

A Számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Számv. tv.) 14. §-a kötelező előírásként a vállalkozások részére számviteli politika készítését írja elő. A számviteli politikában kell rögzíteni mindazokat a részletszabályokat, amelyek szerint a vállalkozásban a könyvviteli munkát végezni kell, és amelyekre vonatkozóan a törvény nem tartalmaz részletes előírásokat. A számviteli politika elkészítése lehetőséget teremt arra, hogy a vállalkozás a számviteli törvény végrehajtásához kapcsolódóan a méretének, adottságainak, körülményeinek leginkább megfelelő eljárásokat és módszereket alkalmazza. A számviteli politikában rögzített szabályok a vállalkozásra nézve kötelező jelleggel bírnak, a számviteli politika megváltoztatása nélkül azoktól eltérni nem lehet.

A számviteli törvény számos esetben választási lehetőség elé állítja a gazdálkodókat, amely lehetőségek közül választást a számviteli politikában kell előre, írásban rögzíteni. A gazdálkodó tevékenysége, adottságai, mérete határozhatja meg, hogy az egyes szabályzatokat milyen mélységben készíti el, azonban a törvényben kötelezően előírt tartalmi követelményeket minden esetben be kell tartania. Amennyiben a vállalkozás a működéséhez kapcsolódóan további szabályzatok kidolgozását is fontosnak tartja, úgy természetesen ezek is beépülhetnek a számviteli politikába.

A számviteli politika keretében meg kell határozni, hogy a vállalkozás az egyes gazdasági eseményei elszámolása során milyen arányt vagy összeget tekint jelentősnek, illetve lényegesnek.

A szakértők a rendelkezésre bocsátott dokumentumok alapján megállapítják, hogy a Társaság Számviteli politikája és az Eszközök és Források értékelési szabályzata több esetben azon számviteli politikai döntéseket nem tartalmazza, amelyeket a Társaságnak kell meghatároznia tevékenységét, méreteit, adottságait figyelembe véve.

A Társaság a számviteli törvény szerint éves beszámoló készítésére kötelezett. Az éves beszámoló mérlegét „A” változatban készíti, az eredménykimutatást szintén „A” változatban, összköltségeljárással állítja össze.

A Társaság a számviteli politikájában rögzítette, hogy milyen típusú beszámolót készít. Szintén ide kapcsolódóan kellett volna szabályozni, hogy a az alkalmazott költség-elszámolási rendszerében használja-e a 6., 7. számlaosztályt, azaz gyűjti-e (és ha igen, elsődlegesen, vagy másodlagosan) a költségeit költséghely és költségviselőik szerint, vagy csak a törvényben kötelezően előírt költségnemenkénti könyvelést végzi.

A gyakorlatban a Társaság 6., 7. számlaosztályt nem vezet, csak az 5-ös számlaosztályban végzi költségei könyvelését. A költségneveken belül az egyes tevékenységekkel kapcsolatosan (költséghelyek (üzletágak)) felmerült költségek elkülönítése a munkaszámok segítségével valósul meg.

Ebből adódóan a tevékenységei, üzletágai – közöttük a távhőszolgáltatás is – közvetlen költségeit meg tudja határozni, ennek megfelelően került kialakításra - a munkaszámos rendszer mellett-, tárgyi eszközök nyilvántartása is, melyben elkülönítésre kerültek a távhőszolgáltatás biztosítása céljából beszerzett tárgyi eszközök.

A munkaszámos nyilvántartás rendszerét a Társaság az önköltségszámítási szabályzatában mutatja be. A távhőszolgáltatási egységre közvetlen költségként elszámolt tételek az adott tevékenység érdekében felmerült a munkaszámok rendszere és az utalványozás rendje biztosítja.

A szakértő megjegyzi, hogy a közvetett költségek felosztása az önköltségszámítási szabályzat szerint az egységek által elért árbevétel arányában történik, a gyakorlatban pedig létszám-arányosan történik a közvetett költségek felosztása.

A főkönyvi számviteli nyilvántartásait az **ECONOMY** számlázó és könyvelő programmal végzi. A rendszer alkalmas a tárgyi eszközök analitikus nyilvántartására és a fűtési célú hőenergia felhasználás fogyasztóknak történő kiszámlázására is. A bér és munkaügyi nyilvántartások vezetésére a Társaság a **NEXON** munkaügyi programot használja, amely összeköttetésben van a főkönyvi modullal és a bérszámfejtést követően az adatok automatikusan könyvelődnek a rendszerben.

A számlázás rendszere nem áll kapcsolatban a főkönyvi modullal, az adott hónapban kiszámlázott - a kibocsátott számlákban szereplő (bruttó, Áfa, nettó) - értékekről összesítő készül a főkönyvi könyvelés részére és ez alapján manuálisan rögzítik a könyvekben az adott havi árbevételt, illetve a fizetendő áfa összegét.

A fűtési célú hőenergia felhasználásának – a fogyasztók részére történő – kiszámlázása egészen 2010. évig - egységesen - a fogyasztási hely légköbméter adatai alapján történt. A 2010. november 01-jétől a megvalósuló panelprogram következtében lehetővé vált az elfogyasztott hőenergia hőmennyiségmérők alapján történő felosztása.

Ebből adódóan a Társaság számlázási rendszerét lakásmérős szétosztásra alakította át, mivel a hődíj a korábbi időszakokban légköbméter arányosan került megosztásra.

A lakásmérővel rendelkező épületeknél a fűtési hődíj két soron jelenik meg: „fűtési díj mért”: a lakásmérőn regisztrált értéket mutatja, „Hődíj elszámolás I”: hőközponti elszámoló főmérőn regisztrált érték és a lakásmérők összesen jének különbözetéből az adott lakásra jutó hőmennyiség.

A Társaság által szolgáltatott hőenergia vonatkozásában az alábbi elszámolási módok alakultak ki:

- légköbméter arányos elosztás,
- költségosztók alapján évente egyszer történő elszámolás,
- teljes körűen lakásmérők alapján történő szétosztás,
- az előző három eset kombinációja az U-alakú épületcsoportban.

A fogyasztók igényeit figyelembe véve a többfajta, társasházanként változó elszámolási metodika van érvényben, ami igen nehezen követhetővé teszi az elszámolást, a számlázást. A számlában a Társaság fűtési alapidíjat, fűtési díj elszámolást és esetenként hődíjelszámolást és használati melegvíz szolgáltatást számláz a fogyasztóknak, a megállapodásnak megfelelően:

- ✓ Egyedi lakásmérő nincs, számlázás légköbméter arányában,
- ✓ Egyedi lakásmérő nincs, számlázás légköbméter arányában, az alapvezetéki veszteség elszámolásra kerül,
- ✓ Egyedi lakásmérő van, számlázás légköbméter arányában,
- ✓ Egyedi lakásmérő van, légköbméter arányában, a korrekció számlázása az elhasznált hőmennyiség alapján számolt arányszámok alapján,
- ✓ Egyedi lakásmérő van, a korrekció elszámolása egyenlő arányban,
- ✓ Egyedi lakásmérő van, a korrekció elszámolása a társasháznak egyben számlázva,
- ✓ Egyedi lakásmérő van, a korrekció elszámolása 50%-ban légköbméter, 50% fogyasztás arányában.

A bejövő számlák iktatásra kerülnek, onnan pedig a pénzügyi osztályra, a távhőszolgáltatás ellátásához kapcsolódó beszerzések szakmai elbírálását, mint a távhő-, és melegvíz-szolgáltatási üzletág irányítását végző műszaki vezető végzi és jóváhagyása után – munkaszámmal ellátva megtörténik annak az ellenőrzése, hogy a teljesítés megfelelően megtörtént és az utalás engedélyezése, amit az ügyvezető is jóváhagy. Ezek után kerül a számla a könyvekben rögzítésre.

A Társaság működését a belső szabályozásokon kívül a tevékenységére vonatkozó külső jogszabályok is alapvetően meghatározzák. Ennek megfelelően az alábbi - a tevékenységére vonatkozó - törvényeket, rendeleteket figyelembe kell venni:

A Társaság tevékenysége engedélyköteles, jelenleg a Magyar Energia Hivatal (MEH) által 2012. február 21-én 79/2012. számon kiadott Távhőtermelői működési engedéllyel, valamint 80/2012. számú Távhőszolgáltatói működési engedéllyel rendelkezik.

A Távhőszolgáltatási működési engedélye a panel lakóépületek és külön kezelt intézmények fűtésére, illetve meleg vízzel történő ellátására vonatkozik, az engedélyben felsorolt területi egységekre. Ez esetben a távhőtermelő a Dalkia Energia Zrt.

A Távhőtermelői működési engedélye alapján a Budaörsi Fűtőmű (Budaörs, Lévai u. 37.) telephelyen lévő létesítményekkel (5 db forróvíz kazán) jogosult és köteles távhőt termelni. A távhőtermeléshez szükséges földgázt a MOL Energiakereskedő Zrt-től szerzi be.

A Társaság távhőszolgáltatási üzletágának működését és a szolgáltatás nyújtását szabályozó jogszabályok:

- 2005. évi XVIII. törvény a távhőszolgáltatásról
- 157/2005. (VIII. 15.) Korm. rendelet a távhőszolgáltatásról szóló 2005. évi XVIII. törvény végrehajtásáról
- 50/2011. (IX. 30.) NFM rendelet a távhőszolgáltatónak értékesített távhő árának, valamint a lakossági felhasználónak és a külön kezelt intézménynek nyújtott távhőszolgáltatás díjának megállapításáról
- 51/2011. (IX. 30.) NFM rendelet a távhőszolgáltatási támogatásról
- 83/2011. (XII.29.) NFM rendelet a villamos energia és a földgáz egyetemes szolgáltatás, valamint a távhő árának meghatározásával, a vízügyi igazgatás átalakításával és az energiasztisztikai feladatok ellátásával összefüggő egyes energetikai tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról

- 59/2012. (X.31.) NFM rendelet a távhőszolgáltatónak értékesített távhő árának, valamint a lakossági felhasználónak és a külön kezelt intézménynek nyújtott távhőszolgáltatás díjának megállapításáról szóló 50/2011. (IX.30.) NFM rendelet és a távhőszolgáltatási támogatásról szóló 51/2011. (IX.30.) NFM rendelet módosításáról
- Budaörs Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a távhőszolgáltatás legmagasabb hatósági díjáról és a díjalkalmazás feltételeiről szóló többször módosított 3/2005 (I.26.) rendelete
- Budaörs Város Önkormányzatának Képviselő-testülete távhőszolgáltatásról szóló többször módosított 2/2005 (I.26.) rendelete

3. A Társaság távhőszolgáltatási üzletágának bemutatása, a távhőszolgáltatási rendszerének műszaki állapotfelmérése

A Távhőszolgáltató üzem alapvető feladata a hőenergia termelése, szállítása és a felhasználók részére történő átadása fűtés és használati melegvíz előállítás céljára.

A Társaság földgáztüzelésű kazánokkal üzemel, Budaörsön jelenleg 2373 lakást és 117 közületet lát el. A földgázt 2004. évtől a szabadpiacról szerzi be a Társaság.

Kapcsolt hő- és villamosenergia termelést folytatnak 2000. év óta, 1 MW-os gázmotorral. A megtett villanyáramot betáplálják az ELMŰ hálózatba, jelentősen csökkentve ezzel a fűtődíjakat. 2010. május 1-jétől a villamos energiát is a szabadpiacról szerzik be.

Hőtermelés

A budaörsi távhő egyponstos megáplálású, összefüggő rendszer (egy kisebb ág kivételével). A hőtermelés egy helyen, a Lévai u. 37. alatti fűtőműben történik. A kazánpark saját tulajdonú (üzemeltetésű), 4 db az épületben, egy az épületen kívül konténerben (Danstocker) az alábbi paraméterekkel:

1. táblázat

Hőtermelő berendezés típusa/gyártója	Tüzelőanyag	Mennyiség	Beépített hőteljesítmény	Beépített villamos teljesítmény	Üzembe helyezés éve	Éves átlagos hatásfok	Tartalékként üzemel?	Üzemen kívül?
		db	MW	MW	évszám	%	i/n	i/n
BAY, FUK Bay GmbH	földgáz	1	3,5	0,015	1994	92	n	n
BAY, FUK Bay GmbH	földgáz	1	3,5	0,015	1994	92	i	n
HF-4/12, Lang Gépgyár	földgáz	1	4,65	0,019	1976	92	i	n
HF-7/12, Lang Gépgyár	földgáz	1	7,11	0,024	1978	92	i	n
Danstocker, Herning (Dánia)	földgáz	1	10	0,036	1976	89	n	n

Az éves átlagos hatásfok az adatszolgáltatás alapján, nem mért adat.

A fűtőmű területén egy idegen tulajdonban és üzemeltetésben lévő gázmotoros kiserőmű is található, amely a kapcsoltan termelt hőt a távhőszolgáltatónak adja el. A gázmotor paramétereit a 2. táblázat mutatja be.

Típus	Deutz TBG 620 V12 K
Tüzelőhő-teljesítmény	2,545 kW
Névl. villamos teljesítmény	1,019 kW
Névl. hő teljesítmény	1,243 kW
Üzembe helyezés időpontja	2000. március 1.

2. táblázat

A gázmotor a '90-es évek közepén kezdődő, a kiserőművekre vonatkozó, kedvező villamos energia kötelező átvételi rendszer hatására beinduló fejlesztési boom idején létesült. Ez időszakban szinte minden távhőrendszerhez építettek az alapterhelést (kb. a használati melegvíz igény mértékéig) biztosító kiserőművet. A gázmotor a bejárás idején nem működött. A kapott információ szerint, a gázmotor nagyjavítása esedékes a gépkönyvben megadott üzemelt órák száma miatt. Az előírt gyári nagyjavítás költsége ~60MFt, amit a tulajdonosa vonakodik ráköltetni. A vonakodás és az üzemben tartás hiányának valószínűsíthető oka az, hogy időközben (2011. július 1.) megszűnt a földgáz-tüzelésű kiserőművekre vonatkozó, kedvező átvétel a kötelező átvételi rendszerben. A földgáz-tüzelésű kiserőművekben megtermelt villamos energia piaci értékesítése általában nem gazdaságos, jelenleg gázmotorok csak olyan távhőrendszerben üzemelnek, ahol a távhőtermelés (relative egyre csökkenő) hatásági ára fedezetet nyújt a termelési költségekre, illetve, ahol a gázmotorok villamosenergia-árbevétele a MAVIR rendszerszintű szolgáltatásaiban való részvétel miatt a HUPX-en elérhető árnál magasabb.

Egyébként is egy gázmotor üzembiztos (megfelelő karbantartás mellett) élettartama kb. 15 év. A Társaság mindezt az elkövetkező időszakban nem számol a gázmotor üzemével a fűtőműben.

A kazánok műszaki állapota külső megjelenésük alapján koruknak megfelelő. Minden kazán nagy vízterű, láng és füstcsöves szerkezetű. A kazánokon lévő blokkégők ún. hárompontos szabályozásúak (0, ~60%, 100%), ezért a teljesítmény igényeket csak teljesítmény lépcsőkben képesek követni.

A kazánok karbantartása folyamatos feladat, mivel rendszeresen a csőlyukadások. Előfordult már homlokfal repedés és kihasasodás miatti csere is.

Látható, hogy a beépített kazános hőtermelő kapacitás mintegy 29 MW, ebből - az adatszolgáltatás alapján - mintegy 13,5 MW tekinthető üzemszerűnek, a többi tartalék. Ekkora tartalékképzés nyilván nem indokolt.

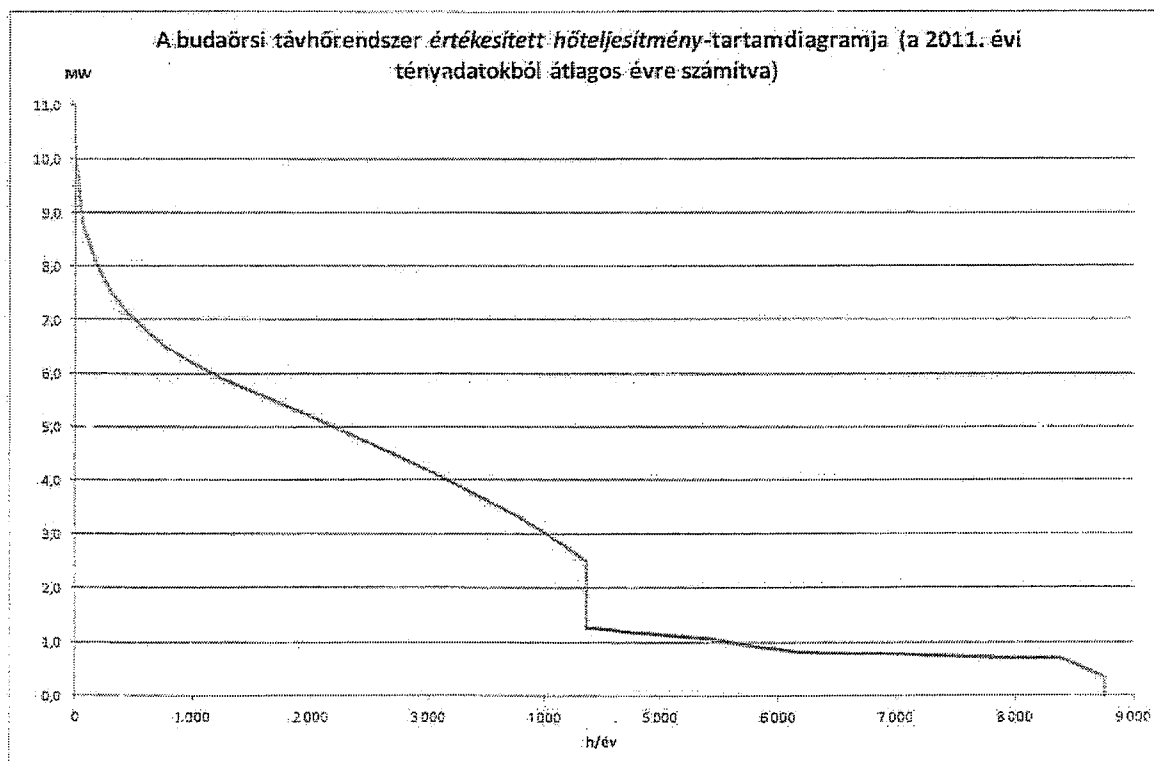
2011. évi adatok alapján számolva:

A kazánokhoz lekötött gáz teljesítmény 1.650 m³/h, 15,63 MW. Az adatokból következő 92%-os kazán hatásfokkal a gáz lekötésből számítható kiadható hő teljesítmény 14,38 MW. A felhasznált földgáz energia tartalma 103.459 GJ/év, a kiadott hő 95.182 GJ/év. A kiadott hőből 2.300 h/év átlagos csúskihasználási órával számolt teljesítmény 11,50 MW. A kiserőműből vásárolt hő 6.462 GJ/év, így az összes termelt hő 101.644 GJ/év. Az értékesített hőmennyiség 92.354 GJ/év. Az ebből következő hálózati hőveszteség mintegy 10% (az értékesített hőre vetítve). A 6.462 GJ/év vásárolt hő mintegy 20%-a a gázmotorból termelhető hőnek, és így a HMV igénynek is kis része. Nyilván, amennyiben többet vásárolnák a motor által megtermelt hőből, abban az esetben kevesebbet termelnék meg kazánban, mert ideális gazdasági körülmények között a motor kihasználtsága maximális, az alapterhelést az viszi.

A 92%-os átlagos kazánhatásfok (az adatszolgáltatásból ez az érték jön ki) azonban kétséges. Egyrészt ellentmondásban van az 1. táblázattal, ahol a Danstocker kazán van megadva üzemszerű működésűnek, ami 89%-os hatásfokú (persze ez is felvett adat) és a legnagyobb (10 MW), másrészt a kazánok műszaki állapotából, korából következően nem tűnik reálisnak. Egyébként mért adat csak a bejövő földgázra és az értékesített hőre áll rendelkezésre. E kettőből csak a kazánok telepi hatásfokának és a hálózati hőveszteségnek az együttes értéke állapítható meg.

Mivel a hálózat mintegy 80%-a (lásd később) előreszigetelt, közvetlenül földbefektetett (mely a ma ismert legkorszerűbb technológia), vélelmezhetően a hálózati hőveszteség kisebb, mint 10% (kb. 8%), viszont a kazánok átlagos hatásfoka is kevesebb, mint 92%, mintegy 90%.

Az 1. ábrán látható a távhőrendszerből értékesített hőteljesítmények tartamdiagramja.

1. ábra

Vízkezelés céljából vízlágyító van telepítve. Műszaki állapota elavult, elhasznált, megítélésünk szerint cserére szorul.

A rendszer gáztalanítását termikus gáztalanító biztosítja, amely a gáztalanításhoz szükséges gőzt a kazánok meleg ágából kiveti forróvíz fojtáson keresztül történő kigőzölögtetéséből nyeri. Az év túlnyomó részében azonban a termelt forróvíz hőmérséklete nem éri el a 100°C -ot, amely alatt a forróvizet légköri, vagy azt minimálisan meghaladó nyomású gáztalanítóban kigőzölögtetni nem lehet.

Így a termikus gáztalanításra kizárólag a leghidegebb időszakokban van lehetőség, ami az éves üzemidőhöz képest elenyésző, tehát gyakorlatilag nincs gáztalanítás. Ez igen káros a kazánok műszaki állapotára nézve, mivel gáztalanítás hiányában oxigén van a rendszerben, mely korrodálja a kazán fém felületeit.

A kazánok korróziójának másik oka, hogy a változó tömegáramra való áttérés hatására a visszatérő hőmérséklet alacsonyabb, amely a kazánban füstgáz kondenzációs korróziót okoz. Ez elkerülhető lenne egy a kazán előtti visszakeveréssel, mely a belépő hőmérsékletet megemeli.

Hőszállítás

A mintegy 8,5 km nyomvonal-hosszúságú vezetékhálózat 80%-a műanyag köpenycsöves előreszigetelt, közvetlenül földbe fektetett csővezeték (ISOPLUS gyártmány), mely ma a legkorszerűbb technológiának minősül. A maradék 20% vasbeton védőcsatornában fektetett, hagyományosan, kőzetgyapottal hőszigetelt vezetékek. A hálózat összefüggő rendszert képez (lásd 2. ábra)

A változó tömegáramú rendszerben a keringtetést frekvenciaváltós szivattyúkkal biztosítják. A szivattyúk állapota jónak mondható. Tartalék kapacitás is van beépítve.

A bejárás időpontjában a távoli ponti szabályozás nem működött, ezért a keringtetést kézzel állítják be. Az előremenő hőmérsékletet is kézzel állítják be visszakeveréssel, a visszatérő hőmérséklet alapján.

Hőátadás

A távvezetékekről érkező primer hőenergia átadása a szekunder rendszer számára az épületekben lévő hőközpontokban történik. A távhő rendszerben 27 db lakóépületi, 11 db közintézményi és 1 db egyéb fogyasztói hőközpont van (lásd 3. táblázat). Általánosságban elmondható, hogy egy hőközpont egy épület tartozik, a más távhőrendszerekben még létező ún. szolgáltatói hőközpont (egy hőközpont több épület tartozik) itt nincs.

A hőközpontok viszonylag új (10-15 éves), korszerűnek mondható, lemezes hőcserélőkből állóak. Változó tömegáramú szabályozásra alkalmasak.

Általánosságban kijelenthető, hogy a hőközponti rekonstrukció (technológiai váltás) a 2000. év környékén megtörtént, azok korszerűsítése nem indokolt.

2. ábra

3. táblázat

Bejegyzés: Fővárosi Bíróság: Cg. 01-10-042071
H-1148 Budapest, Fogarasi út 58.
Tel.: (36-1) 222-6819 • ISDN: (36-1) 467-2260-69 • Fax: (36-1) 223-4130
E-mail: hirtosd@t-online.hu • www.cca.hu

Hőfelhasználás

A hőfelhasználás lakó- és intézményi épületekben történik. A panel lakóépületek jelentős részét hőszigetelték az utóbbi években, és többségükben nyílászárókat is cseréltek. Ennek következtében a hőigény összességében ~30-35%-kal csökkent.

Közép és hosszú távon a fogyasztók épületenergetikai korszerűsítéseinek köszönhetően a hőigény további csökkenésével kell számolni, amit feltétlenül piacbővítő lépésekkel kell ellensúlyozni.

Műszaki fejlesztési lehetőségek, szükségszerűségek közép és hosszú távon

A korszerű gondolkodás – és a Nemzeti Energiastratégia, illetve a készülő Távhőfejlesztési Cselekvési Terv - szerinti távhő egy energiapolitikai eszköz, lehetőség a klímavédelem szolgálatában. Magas költségen kiépített és fenntartott vezetékhálózat, mely alkalmas a különböző módon előállított (beleértve a másképp nem hasznosítható hulladék energiákat is) hőenergiák összegyűjtésére, és annak forróvíz formájában való elszállítására a fogyasztókhoz (épületekhez), ahol így lokális füstgáz kibocsátás nincs.

A távhőszolgáltatás legfőbb előnye a diverzifikált, gazdaságos (relatíván olcsó) hőtermelés lehetősége. A drágán létesíthető és üzemeltethető elosztó hálózat fenntartásának csak akkor van létjogosultsága, ha a hőtermelés hatékonysága az egész vertikumot versenyképessé teszi a decentralizált, épület és lakás szintű hőtermeléssel szemben. A vezetékhálózat és a hőközpontok a „szükséges rossz”, amelynek üzembiztonsága szükséges feltétel, de gazdasági értelemben csak a költségeket növeli.

Ebből következően egy közép és hosszú távú fejlesztési koncepciónak a „szükséges felítelből” (vezeték hálózat, hőközpontok) kiindulva a hőtermelés megújítására kell koncentrálnia.

A budaörsi távhőrendszerben a hőközpontok korszerűnek tekinthetők, felújításuk középtávon szükségtelen. A vezetékhálózat mintegy 80%-a a ma ismert legkorszerűbb technológiájú (előreszigetelt, földbefektetett), a maradék 20% felújítása műszakilag indokolt. Gazdaságilag azonban csak akkor szabad egy csővezeték szakaszt felújítani, ha az már nem üzemképes, mivel a hőveszteség csökkentése érdekében (pályázati támogatás nélkül) nem éri meg a vezetékeset.

A hőtermelés tekintetében az idegen tulajdonú kiserőművel kalkulálni nem érdemes, egyrészt a jelenlegi szabályozói környezetben való gazdaságtalan üzemeltethetőség okán, másrészt a magas költségű szükséges felújítás és a hátralevő rövid élettartam miatt.

A fűtőművi kazánpark azonban feltétlenül felújításra szorul. Ha az előbbiekben ismertetett korszerű távhőszolgáltatás elvét figyelembe vesszük egy közép és hosszú távú fejlesztési döntésnél meg kell vizsgálni, hogy a földgáztüzelésű kazános hőtermelésen kívül milyen alternatívák jöhetnek szóba. Centralizált hőtermelési módként elméletileg az alább felsorolt lehetőségek adódnak:

- földgáz alapú kapcsolt energiatermelés,
- biomassza alapú kapcsolt energiatermelés,
- biomassza alapú közvetlen hőtermelés,
- kommunális hulladékégetésből származó hő hasznosítás,
- ipari hulladék hő hasznosítás,
- geotermális energia hasznosítás,
- hőszivattyú,
- napenergia.

A legkézenfekvőbb megoldás a **földgáz alapú kapcsolt energiatermelés**, amelyre az előbbiekben ismertetett okból középtávon nem lehet számolni, hosszú távon csak egy energiapolitikai fordulat esetén.

A **kommunális hulladékégetésből** származó és **ipari hulladék hő** hasznosítása távhőrendszerekben igen kedvező, azonban Budaörsön ilyen hőforrás nincs, és nem is várható, hogy lesz.

A **geotermális hőenergia** hasznosítás alapfeltétele egy megfelelő hőmérsékletű (legalább 80°C-os) és vízhozamú termálkútnak a távhőrendszer kiinduló pontjához közeli megléte. A 2009-ben készített, **Energiahatékonyság-növelési stratégiában** megemlített hőforrás nem tekinthető ilyennek.

A Budaörs dél-keleti részéhez tartozó, a kamaraerdővel határos területen ugyanis, korábbi fúrások eredményeként található egy tudomásunk szerint jelenleg nem hasznosított termálkút, melynek 38-42 °C-os vízhőmérséklete és becsült hozamadatai alapján alkalmas lehet távfűtési célú hasznosításra.

A **centralizált hőszivattyú** alkalmazásának feltétele egy nagy hőkapacitású legalább +10°C-os hőforrás, olcsó villamos energia és alacsony hőmérsékletű fogyasztói rendszerek. Ezen feltételek egyike sem áll fenn. A decentralizált hőszivattyú viszont elméleti versenytársa a távhőnek.

A jelenlegi nemzeti energiasztratégia által is favorizált **biomassza alapú közvetlen hő- és kapcsolt energiatermelés** lehet közép és hosszú távon a távhőrendszerek alternatív hőforrása. Ennek alapkérdése azonban a biztonságos alapanyag ellátás, a logisztika (beszállíthatóság, készlet tárolhatóság). A biomassza alapú kapcsolt energiatermelésnél lényeges a villamos energia értékesíthetősége, e tekintetben fontos kérdés a jövőbeli megújuló támogatási rendszer (METÁR) megléte vagy nem megléte. Ugyanakkor a legfrissebb kormányzati nyilatkozatok szerint¹ 2014-ig nem lép életbe új zöld-támogatási rendszer Magyarországon.

¹ http://www.portfolio.hu/vallalatok/energia/kegyelemndofes-a-zold-energiaknak-jovore-sem-lesz-tamogatasi-176696.html?utm_source=index_n%C3%A9vs%C3%A1rlista&utm_medium=portfolio_box&utm_campaign=portfoliobox

A budaörsi rendszerben a logisztikai probléma-megoldhatatlannak látszik, így komolyan ezzel a megoldással nem lehet számolni. Egy a város szélén telepített (a helyszín lehetőségét meg kell vizsgálni) biomassza erőtelep létesítése és távvezetéken való beszállítása szintén gazdaságossági kérdés, amely a mai viszonyok ismeretében nem látszik megvalósíthatónak.

Napkollektorok által termelt hőenergia - szezonális tároló nélkül - csak a HMV igények egy részének kielégítésére alkalmas. Mivel a HMV termelés a hőközpontokban történik, centrálisan a napeenergia nem hasznosítható. A napkollektorok alkalmazása tehát épület szinten lehetséges. Mivel a kapcsolt energiatermelés számára is fontos a HMV hőigény, a két hőtermelési mód – gazdasági értelemben - egymást kizáró. Jelen esetben viszont a kapcsolt energiatermelés alkalmazhatósága kétséges, így felmerülhet az épület szintű napkollektoros hőtermelés. Jelen viszonyok között a napkollektor telepítése támogatás nélkül kevésbé gazdaságos, közép és hosszú távon viszont elképzelhető olyan gazdasági környezet, amelyben az alkalmazhatóság reális.

Fentieket figyelembe véve megállapítható, hogy bár a korszerű távhőszolgáltatás elvével ellentétes, a budaörsi távhőszolgáltatás (ez sajnos igaz a magyarországi távhőszolgáltatás többségére) hőtermelésének fejlesztése középtávon alapvetően a földgáz-tüzelésű kazánok rekonstrukciójával képzelhető el.

Amennyiben a gazdasági környezet a közeljövőben javul a megújulók vonatkozásában (pld. beruházás támogatás), a kapcsolt energiatermelés alkalmazhatóságának hiánya miatt felmerülhet decentralizált napkollektorok telepítése a HMV hőigény egy részének kielégítésére. Hosszabb távon csak a feltétel rendszerek lényeges változása esetén merülhet fel a biomassza hő vagy kapcsolt energiatermelés (város széli telepítéssel).

4. A távhőszolgáltatási üzletág gazdaságosságának alakulása

A Társaság legjövedelmezőbb üzletága a távhőszolgáltatás, amelyben távhő értékesítés lakossági és közületi ügyfelek részére egyaránt történik. A szakértők a vizsgált, 2009. január 1. - 2012. június 30-ig terjedő időszakból három teljes lezárt üzleti évet tekintettek át, amelyek közül a 2011. év hozta a legfontosabb változásokat.

A lakossági távhőszolgáltatás hatósági árát a települési önkormányzat képviselő testülete állapítja meg.

2012. január 1-től érvényes hatósági díjak:

- Fűtési alapdíj lakás: 361,- Ft / légm^3 / év
- Fűtési alapdíj közös helyiség: 361,- Ft / légm^3 / év
- Fűtési alapdíj garázs: 361,- Ft / légm^3 / év
- Vízfelmelegítési alapdíj: 74,- Ft / légm^3 / év
- Hődíj: 3.469,- Ft/GJ

A fenti árak az általános forgalmi adót nem tartalmazzák, mely jelenleg 5 %.

A távhődíj két elemből tevődik össze: alapdíjből és hődíjből. (Ennek megoszlása cca: 29-71%.)

A hődíjban: A földgázzal kapcsolatos költségek kerülnek elszámolásra.

2008. november 1-től hődíj: 3.329 Ft/GJ, 2012. január 1-től: 3.469 Ft/GJ.

Az alapdíj: tartalmazza többek között a villamos energia költségét, a karbantartás díját, a központi irányítás költségeit, a bérleti díjakat, az amortizációt és az anyagköltségeket. 2007. január 1-től 2011. december 31-ig 417 Ft/ légm^3 /év+áfa összegben volt érvényben, 2012. január 1-től 435 Ft/ légm^3 /év+áfa összegben került megállapításra.

A 2011. március 31-én hatályban lévő távhődíjakat az új árszabályozási rendszert kidolgozásáig a miniszter az 50/2011. (IX. 30.) NFM rendeletében befagyasztotta.

4. § A végfelhasználó a távhőszolgáltatásért a távhőszolgáltató számára a távhőszolgáltató által 2011. március 31-én alkalmazott - legmagasabb hatósági árnak minősülő - díjakat köteles fizetni.

A rendelet 1. számú mellékletében a Társaság számára az értékesítői hődíj 3.408 Ft/GJ értékben került meghatározásra.

Az indokoltnál alacsonyabb díjakkal rendelkező társaságok az 51/2011. (IX. 30.) NFM rendelet szerint állami támogatásban részesülhettek. A leítható állami támogatás összegét az adott hónapra vonatkozó támogatási egységár és a lakosság részére értékesített hőmennyiség szorzata alapján kell meghatározni. A rendelet szerint a Társaságnak, mint távhőszolgáltató számára alkalmazandó fajlagos támogatási mérték októberre és novemberre 827 Ft/GJ, decemberre 987 Ft/GJ összegben került meghatározásra, amely 2012. január – április hónapokra 714 Ft/GJ, május hónaptól 1.453 Ft/GJ összegre változott.

A nemzeti fejlesztési miniszter 83/2011 (XII.29.) NFM rendeletével változnak a távhőszolgáltatáshoz kapcsolódó díjtételek. A 2012. január 01. napján hatályba lépett jogszabályi rendelkezések értelmében 2012. január 01-től a végfelhasználóknak, tehát a lakossági felhasználóknak, díjfizetőknek és a külön kezelt intézményeknek nyújtott távhőszolgáltatásért Budaörs városában a távhőszolgáltató Társaság által 2011. március 31-én alkalmazott, általános forgalmi adót nem tartalmazó díjnál az indokolt költségek növekedése nyomán 4,2 %-kal magasabb mértékű – legmagasabb hatósági árnak minősülő – díjat kell fizetniük.

20. § A távhőszolgáltatónak értékesített távhő árának, valamint a lakossági felhasználóknak és a külön kezelt intézményeknek nyújtott távhőszolgáltatás díjának megállapításáról szóló 50/2011. (IX. 30.) NFM rendelet (a továbbiakban: R5.) 4. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„4. § A végfelhasználó a távhőszolgáltató részére a távhőszolgáltatásért a távhőszolgáltató által 2011. március 31-én alkalmazott, általános forgalmi adót nem tartalmazó díjnál 4,2 százalékkal magasabb mértékű – legmagasabb hatósági árnak minősülő - díjat köteles fizetni.”

21. § A R5. 1. melléklete helyébe a 8. melléklet lép.

22. § A távhőszolgáltatási támogatásról szóló 51/2011. (IX. 30.) NFM rendelet 1. melléklete a 9. melléklet szerint módosul.

A rendelet 8. számú mellékletében a Társaság számára az értékesítési hődíj 2012.01.01-től 3.998 Ft/GJ értékben került meghatározásra, melyet az 59/2012. (X.31.) NFM rendelet 4.901 Ft/GJ összegre módosított.

Fentiek alapján a hivatkozott miniszteri rendelet szerint az áremelés az alapidíjra és hődíjra egyaránt vonatkozik. Távhőszolgáltató az egyéb fogyasztók (nem lakossági és nem közintézményi fogyasztók) esetében is fentiekkel azonos időpontú és mértékű díjemelést érvényesít.

A MEH 2012. év elején a 2010. és 2011. évi gazdálkodási adatokra vonatkozóan költség felülvizsgálati ellenőrzést folytatott le, célja az új hatósági árhoz (alapidíj és hődíj) szükséges, a Társaságnál felmerülő, elismert, indokolt költségek meghatározása, kizárva a tevékenységek közötti keresztfinanszírozást.

Megállapítható, hogy 2009., 2010. és 2011. években a távhőszolgáltatási üzletág nyereségesen működött, mind a közvetlen mind pedig az összes ráosztott közvetett költséget figyelembe véve. Az egyes üzleti évek eredményét az alábbi táblázat mutatja:

Eft	2009		2010		2011		2012: június 30	
	Eredmény- kimutatás közvetlen költségek alapján	Eredmény- kimutatás összes költség figyelembev. ételével	Eredmény- kimutatás közvetlen költségek alapján	Eredmény- kimutatás összes költség figyelembev. ételével	Eredmény- kimutatás közvetlen költségek alapján	Eredmény- kimutatás összes költség figyelembev. ételével	Eredmény- kimutatás közvetlen költségek alapján	Eredmény- kimutatás összes költség figyelembev. ételével
Értékesítés árbevétele	759 451	759 451	772 676	772 676	573 120	573 120	290 404	290 404
Egyéb bevételek	8 858	8 858	9 984	9 984	30 444	30 444	29 546	29 546
Közvetlen anyagjellegű ráf.	543 899		554 601		401 238		280 153	
Összes anyagjellegű ráf.		554 294		565 432		413 130		285 384
Közvetlen személyi jellegű ráfordítások	89 141		92 758		97 970		46 384	
Összes személyi jellegű ráfordítás		120 780		109 431		117 432		56 059
Közvetlen ECS	33 211		32 297		27 332		10 932	
Összes ECS		34 368		33 616		28 484		11 600
Közvetlen kamatráfordítás	13 197		8 814		7 963		4 097	
Összes kamatráfordítás		13 506		8 998		8 052		4 203
Egyéb közvetlen eredményt módosító tényezők összesen	4 699		8 694		6 301		2 430	
Egyéb közvetlen eredményt módosító tényezők		10 190		18 687		23 736		4 676
Mérleg szerinti eredmény	84 162	35 171	85 496	46 496	62 760	12 730	- 24 046	- 41 972
Eredmény különbözet felosztott költségek miatt		48 991		39 000		50 030		17 926

A Társaság elkülönítetten kimutatásra került a távhőszolgáltatás árbevétele, valamint a kapcsolódó költségek és ráfordítások összege.

A távhő értékesítésből származó bevétel 2009. évben 759.451 eFt volt, amihez 387.736 eFt gázbeszerzési költség valamint további 66.385 eFt vásárolt hőenergia költség kapcsolódik.

A távhőszolgáltatás árbevételének növekedését 2009. és 2010. években jelentősen befolyásolta a gázár folyamatos emelkedése, illetve a földgáz szabadpiaci beszerzését a gazdasági válság okozta forint gyengülés drágította.

A távhőszolgáltatás eredményét a 200 millió forintos beruházási hitelkamat csökkentette jelentősebb mértékben, ami 13 197 eFt-ot tett ki. Ennek hatása nem került beépítésre az alapidíjba. Jelentős költségterhel a bér és személyi jellegű ráfordítások összege, ami 89 141 eFt volt. A távhő értékesítésből elért eredmény önmagában 84 162 eFt, ami 11,08 %-os nyereségtartalmat teremt. Mindez a nyereség azonban közel 49 millió forinttal kevesebb, amennyiben a központi irányítás költségeit a választott módszer alapján az üzletágra felosztják. A fennmaradó nyereség már csak 35 171 eFt, ami 4,6 %-os nyereségszintet mutat.

A tüzelőanyag-vásárlás költsége és a hődíj bevétele közötti különbség pótlása az alapidíj bevételekből keletkező megtakarítás (beruházások, távhő hitel ártütemezése, stb.), valamint a gázmotor bevételei szolgáltak 2009. évben.

A 2010. évben - közel azonos hőenergia felhasználás mellett - a Társaság távhőszolgáltatási üzletága 13 millió Ft-tal magasabb árbevételt realizált, mint 2009. évben. Ehhez azonban a 11 millió Ft-os anyagköltség növekedés párosult, így az eredménynövelő hatása mindössze kettő millió Ft körül mozgott. A 2010. év eredménye, mintegy 10 millió Ft-tal volt több a 2009. évhez viszonyítva, amiben közrejátszott, hogy a közvetett költségekkel növelt személyi jellegű költségek 11 millió forinttal alacsonyabb szintem mozogtak, az előző évhez képest. A bérköltség és járulékaik csökkenése ellensúlyozta a többi közvetett költség emelkedését. A követett költségek felosztása a távfűtési üzletág tiszta eredményét 39 millió Ft-tal csökkentette. Az átlagos nyereségszint a teljes költség elszámolása után 6% körül mozgott.

A távhőrendszer felújítására a Társaságnál a vizsgált időszakokban nem került sor forráshiány miatt, csak a szükséges karbantartásokat végezték el.

A távhőszolgáltatás eredményessége 2011. évet tekintve jelentősen kedvezőtlenebbül alakult a korábbi gazdasági évekhez képest. A távhőszolgáltatás árbevétele az előző évi szinthez képest 120 millió Ft-tal csökkent, amelyben központi szerepet játszott a hőtermelésben kulcsfontosságú, nagy hatásfokú gázmotor kényszerű leállítása. A távhőszolgáltatási üzletág ennek ellenére jelentős nyereséget könyvelhetett el 2011. évben is, ami csak a közvetlen költségek és ráfordítások összegét számba véve 10,9 %-os nyereségszintet jelentett. A 62,7 millió forint összegű nyereséget jelentősen, mintegy 50 millió Ft-tal csökkentette a közvetett, központi irányítás felosztott költségei. A nyereségszint ennek hatására 2,22 %-ra csökkent. A közvetett költségek összértéke, amely 50.030 eFt volt 2011. évben, gyakorlatilag alig maradt el a 2009. évi szinttől, amellet hogy az árbevétel drasztikusan 120 millió forinttal kevesebb összegben realizálódott.

A távhőszolgáltatás árbevételének 2011. évi csökkenésében jelentősen közrejátszott a gázmotoros kiserőművek üzemeltetésével kapcsolatos jogszabályok 2011. évi változásai, melyek hátrányosan érintették a Társaságot, a megtermelt villamos energia kötelező átvételének két évvel történő meghosszabbítása és az átvételi ár csökkentése miatt.

A gázmotoros kiserőmű üzemeltetését a tulajdonos DALKIA energia Zrt. bizonytalan időre felfüggesztette, így az 2011. évben csak fél évig működött.

A 2011. év összesített, előző üzleti évekhez mérten gyenge eredménye több tényezőre vezethető vissza. A legfontosabb tényező a korábban említett gázmotor leállása, ami a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény kedvezőtlen változásának tudható be. (Vet.) A jogszabály változása miatt megszűnt, illetve csak nagyon speciális esetben maradt meg a kötelező villamos energia átvételi kötelezettség.

Tekintettel arra, hogy a kapcsolt hő termelő erőművek csak akkor élhettek a kötelező villamosenergia átvételi lehetőséggel, ha a beruházás még nem térült meg, valamint az energia mérlegkör tagja. A villamos hálózathoz való csatlakozás feltétele a kereskedelmi gyakorlatban legalább 5 MW teljesítményű kapacitás, ennek hiányában technikailag sem lehetséges a villamosenergia termelés és értékesítés. A Dalkia Zrt. által üzemeltetett, Társaság számára jelentős bevételt termelő gázmotor teljesítménye 1 MW, így önmagában nem is alkalmas közvetlen villamos energia hálózati termelésre. (A Dalkia Zrt. a gázmotort több kisebb erőmű összevonásával tehetné volna alkalmassá a hálózati villamosenergia betáplálására.)

A gázmotor leállításának tehát a következő kényszerű okai vannak:

- A Vet. kedvezőtlen változása, árkiegészítés megszűnése
- Megszűnt a kötelező átvétel lehetősége a megtérült gázmotoros erőműre nézve
- A gázmotor elérte a 48 000 üzemórás működési időintervallumot, ami után nagyfelújítással lehetne csak gazdaságosan üzemeltethetővé tenni. Ennek beruházás igénye nagyságrendileg 60 millió Ft.

A Magyar Energia Hivatal szerint (figyelemmel a távhőszolgáltatási támogatásról szóló 51/2011. (IX. 30.) NFM rendeletben megfogalmazott feltételekre) az 1999. évben létesített berendezés beruházási költsége már megtérült, így állami támogatásban nem részesülhet. Ennek hiányában azonban üzemeltetése veszteséges.

1. § (2) A távhőszolgáltató a kapcsoltan termelt hő lakosságnak szolgáltatott mennyiségére vagy az intézmény a közfeladata ellátása érdekében felhasznált kapcsoltan termelt hő mennyiségére figyelemmel járó támogatásra kizárólag akkor jogosult, ha a számára távhőt előállító létesítmény a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Vet.) szerinti átvételi kötelezettség alá eső villamos energia elszámolására létrehozott mérlegkör tagja volt, és a létesítményre vonatkozó beruházás a Magyar Energia Hivatal (a továbbiakban: Hivatal) 2011. június 30. napján hatályos határozata alapján 2011. június 30-ig nem térült meg.

(3) A távhőszolgáltató a kapcsoltan termelt hő lakosságnak szolgáltatott mennyiségére figyelemmel járó tárgyhavi támogatásra kizárólag akkor jogosult, ha a tárgyhó vonatkozásában a számára távhőt értékesítő megfelel a távhőszolgáltatónak értékesített távhő, valamint a lakossági felhasználónak és a külön kezelt intézménynek nyújtott távhőszolgáltatás díjának megállapításáról szóló miniszeri rendeletben (a továbbiakban: Arrendelet) az értékesítőkre előírt követelményeknek.

A 2012. féléves adatok alapján elmondható, hogy a távhőszolgáltatási üzletág a közvetlen költségek számításba vétele után 24.046 eFt veszteséget könyvelhetett el. A kialakult veszteségben központi szerepet játszott a gázmotor erőmű leállítása, és az ebből eredő bevétel kiesés.

A közvetett költségek felosztása után az eredmény további 17.926 eFt-tal csökkent, így az időarányos veszteség 41.972 eFt lett. Mindez a kedvezőtlen eredmény azzal párhuzamosan alakult így, hogy a Társaság jogosult a MAVIR támogatásra. A távhő támogatás összege 2012. első félévig 27.403 eFt-ot tett ki.

Az összesített adatokat tekintve elmondható, hogy a 2009-től 2012. első félévig terjedő időszakban a távhőszolgáltatási üzletág eredményessége folyamatosan csökkent.

A 2011. év végéig még nyereséget könyvelhettek le, de 2012. évben már az időarányos költségek és ráfordítások meghaladták a bevételek nagyságát. A veszteség kialakulásához elsődlegesen vezető ok, a gázmotor erőmű kényszerű leállításának ténye.

Az eredményes üzleti években azért alakultak kedvezően az adatok, mivel a gázmotor működése során gyakorlatilag csak bevételt termelt, mivel a kapcsolódó költségek a tulajdonos Dalkia Energia Zrt-nél csapódtak le. Az erőmű leállítása után nemcsak a bevételek maradtak el, de ez a kapcsolódó költségterhelés is fokozatosan megszűnt, ami pozitívan hatott az eredményre.

A bevételek, a költségek és a kalkulált eredmény viszonyait az alábbi táblázat mutatja:

	Üzleti év			
	2009.	2010.	2011.	2012.06.30
Távfűtés nettó árbevétele	759 451	772 676	573 120	290 404
Ebből gázmotor díjkülönbözet	50 169	50 316	14 372	-
Ebből gáz eladás bevétele	124 697	142 071	37 503	-
MAVIR támogatás	-	-	22 102	27 403
Összes bevétel távhőszolgáltatásból	759 451	772 676	595 222	317 807
Árbevétel támogatás nélkül	759 451	772 676	573 120	290 404
Árbevétel gázmotor díjbevételek nélkül	584 585	580 289	543 347	317 807
Korrigált árbevétel távhőszolgáltatásból támogatás és gázmotor díjbevételek nélkül	584 585	580 289	521 245	290 404
Egyéb bevételek	10 389	11 676	31 942	30 297
Bevételek összesen	769 840	784 352	605 062	320 701
Összes közvetlen költség és ráfordítás	685 678	698 856	542 302	344 747
Összes közvetett költség és ráfordítás	48 991	39 000	50 029	17 926
Rendszerhasználati díj korrekciós íttel gázmotor fogyasztáshoz kapcsolódóan 18,18%	- 8 720	- 12 022	- 4 411	-
Mérleg szerinti eredmény csak közvetlen költségek figyelembevételével	84 162	85 496	62 760	- 24 046
Mérleg szerinti eredmény közvetlen és közvetett költségek figyelembevételével	35 171	46 496	12 731	- 41 972
Kalkulált eredmény gázmotor díjbevételek nélkül	- 130 975	- 133 869	- 12 631	- 41 972
Kalkulált eredmény gázmotor és támogatás díjbevételek nélkül	- 130 975	- 133 869	- 34 733	- 69 375

Az árbevételt elemezve látható, hogy a gázmotor crómű üzemeltetése 2009-2010-ig terjedő időszakban évente 170-190 millió forintos többletbevételt eredményezett. 2011. évben a jórésztben kényszerű leállás miatt ez a bevétel időarányosan 52 millió Ft-ra esett vissza.

A pozitív mérleg szerinti eredmény kialakulását az tette lehetővé, hogy gyakorlatilag a bevételekkel szemben minimális költség merült fel. (Ez mindössze a rendszerhasználati díjakból eredő gázlekötési költség, amely hatása az eredményszámításban kiszűrésre került.)

A táblázatból jól látható, hogyha az eredmény számítása során nem került figyelembe vételre a gázmotor pénzügyi teljesítménye, az abból származó bevételek, a veszteség mértéke 2009. évben és 2010. évben is 130 millió Ft körül alakult volna. 2011. évben 34,7 millió Ft-os veszteséggel kellett volna számolni a gázmotor leállítása miatt, amit azonban enyhített a távhőszolgáltatási támogatásról szóló 51/2011 NFM rendelet alapján igényelt és igénybe vett ártámogatás. Ennek az időszaknak a realizált vesztesége a rendelet alapján igénybevett távhőtámogatás miatt 12,6 millió Ft lett volna, amennyiben a gázmotor erőmű tiszta bevételeitől továbbra is eltekintünk.

2012. első félévéről időarányos adatok állnak rendelkezésre, amelyekből még teljeskörű következtetéseket nem szabad levonni. A kedvezőtlen tendencia azonban egyértelműen látható, hiszen a 2012. üzleti évben már egyáltalán nem lehetett a gázmotor bevételeivel számolni, jöllehet a kapcsolódó költségek is teljesen megszűntek. Az összes költség figyelembe vétele mellett a távhőszolgáltatási üzletágban a 2012. év első félévében realizált veszteség 41,9 millió Ft-volt. Amennyiben kiszűrjük a távhő támogatás eredményt növelő hatását, úgy ez a veszteség 69,3 millió Ft-ot tett volna ki.

Összefoglalás, javaslatok

A budaörsi távhőszolgáltatás hőtermelésének műszaki fejlesztése középtávon alapvetően a földgáz-tüzelésű kazánok rekonstrukciójával képzelhető el. Ehhez kapcsolódóan a szakértők az alábbi javaslatokat fogalmazták meg. A javasolt fejlesztések mindegyike esetén a KEOP kiírásokban elnyerhető támogatások jelentős segítséget nyújthatnak.

- A jelenlegi kazánpark teljes cseréje, 2 db egyenként 7 MW-os kondenzációs (füstgáz hőhasznosító) földgáz-tüzelésű kazán és 1 db 4 MW-os kondenzációs kazán telepítésével. Ekkora kapacitás tartalékképzéssel is elegendő. A rendszer szabályozás fejlesztésével biztosítható a kondenzáció hasznosulása az év nagy részében, mely mintegy 8% hatásfokjavulást hozhat. Az új kazánok becsült beruházási költsége mintegy 250 mFt, a hatásfokjavulás évi kb. 24m Ft-ot hozhat (földgáz költség megtakarítás) azon túl, hogy a kazánok cseréje műszaki-üzembiztonsági okok miatt is szükséges.*
- A még nem felújított védőcsatornás csővezeték hálózat cseréje korszerű, előreszigetelt vezetékekre. Erre csak a csővezetékek üzemképtelenségének (teljes korrodálódás) bekövetkeztekor, annak ütemezésében érdemes sort keríteni.*
- A vízlágyító berendezés cseréje.*
- A termikus gáztalanító helyett új gáztalanító technológiát kell telepíteni. Vákuumos, vagy vegyi gáztalanítót, vagy a kettő kombinációját alkalmazó berendezést célszerű beépíteni.*

- *A változó tömegáram szabályozását meg kell oldani (a távoli ponti \bar{p} szabályozást meg kell javítani).*

A Társaság működésének szabályozottsága a törvényi előírásoknak alapvetően megfelel, mind a vállalkozás egészét, mind a távhőszolgáltatási üzletágat tekintve. A Társaság éves beszámolóját a Társaság választott könyvvizsgálója felülvizsgálta, a kiadott független könyvvizsgálói a jelentésében (a vizsgált időszakok vonatkozásában) minősítés nélküli záradékkal látta el. Az egyes szabályzatokat tekintve azonban mindenképpen szükséges azok módosítása, aktualizálása, a hatályos jogszabályoknak való megfeleltetése.

- *a Társaság Számviteli politikájának és az Eszközök és Források értékelési szabályzatának módosítása, a Társaságnak tevékenységét, méreteit, adottságait figyelembe véve meghozott számvitel politikai döntésekkel való kiegészítése.*
- *Az Önköltségszámítási szabályzat módosítása az utókalkuláció időszakára vonatkozóan, illetve a közvetett költségek (üzemi általános költségek) felosztásának szabályait a gyakorlati alkalmazásnak megfelelően meg kell változtatni. (Az árbevétel arányos felosztás helyett a létszám alapján történő szétosztást kell a szabályzatban is rögzíteni.)*
- *A Társaság által használt számlázási rendszer integrált vállalatirányítási rendszerhez történő illesztése, a manuális feladások kiváltása automatikus főkönyvi feladásokra.*

A Társaság távhőszolgáltatási üzletágának működését tekintve megállapítható, hogy a bevételek tervezése illetve a kapcsolódó költségek tervezése a gázmotor erőmű működéseinek évében átgondolt és eredményorientált volt. A nyereség csökkenése alapvetően a kedvezőtlen jogszabályi változásoknak tudható be, amelyek közül a kötelező villamosenergia-átvétel megszűnése a leginkább eredményt rontó hatású.

Mindehhez megjegyzendő, hogy gázmotor erőmű jelenleg gazdaságosan nem üzemeltethető, mivel ahhoz, hogy a megfelelő névleges hatásfokon tudjon üzemelni, nagyságrendileg 55-60 millió Ft-os beruházást kell megvalósítani.

Figyelembe kell venni, hogy a kieső bevételek pótlására szolgáló támogatás azonban csak 2011. novemberétől volt igényelhető, tekintettel a jogszabály hatálybalépésére. A távhő előállításának eredményességére jelenleg is ez a tényező hat a legnagyobb mértékben. Amennyiben a távhő támogatást teljes mértékben megvonják, úgy a távhőszolgáltatást, pusztán önmagában nem lehetne eredményesen működtetni.

A szakértők feladata a Társaságon belül a távhőszolgáltatási üzletág gazdaságossági vizsgálata volt, nem terjedt ki a Társaság többi üzletágára, illetve a vállalkozás egészére. Ebből adódóan a szakértők nem vizsgálták (nem vizsgálhatták) annak tényét, hogy a Társaság által végzett tevékenységek eredménye, illetve az egyes tevékenységekkel kapcsolatosan felmerült költségek és azok finanszírozása, valamint a közvetett költségek felosztási rendszere miként hat a távhőszolgáltatási üzletágra.

Tekintettel arra ugyanis, hogy a Társaság több közfeladatot is ellát, ez az egyes üzletágak közötti keresztfinanszírozást is lehetővé teszi. Amennyiben a Társaság tevékenységét tekintve önálló, azaz csak távhőszolgáltatást végezne, úgy az egyéb, általa ellátott közfeladatok közötti keresztfinanszírozás nem merülhetne fel.

Ez a Társaságon belüli keresztfinanszírozás elengedhetetlenül szükséges lehet ugyanakkor a közszolgáltatási tevékenységek fenntartásához és minimális nyereség kimutatásához vállalati szinten. Ez egyrészt azt jelenti, hogy jövedelmező, nyereséges üzletágak kénytelenek eltartani a veszteséges üzletágakat, másrészt azt, hogy a nem hatósági árformába tartozó egyéb tevékenységek (bérbeadás, stb.) finanszírozzák a hatósági árakat.

Budapest, 2012. december 10.

OCA®
Adó és Pénzügyi Tanácsadó-menedzser
Zártkörűen Működő Részvénytársaság
1148 Budapest, Fogarasi út 58.
Tel.: 222-6818, Fax: 222-4430
titkarsag@oca.hu
Hirsch László
elnök-vezérigazgató